

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

Олександр ДАВИДОВ

14 червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія бізнесу

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва)
спеціальність 051 Економіка
(шифр і назва)
освітні програми Бізнес-економіка
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни вибіркова
(обов'язкова / за вибором)
факультет Економічний

2023 / 2024 навчальний рік

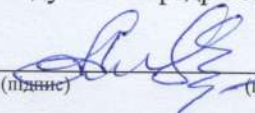
Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету
"22" червня 2023 року, протокол № 8

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: **Наталя КОРОВІНА**, кандидат економічних наук, доцент
кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів
управління

Протокол від "07" червня 2023 року № 12

В.о. завідувача кафедри економічної теорії та економічних методів управління

 Андрій ГРИЦЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

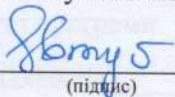
Програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником проектної групи)
Бізнес-економіка
назва освітньої програми

Гарант проектної групи
(керівник проектної групи)
 Вікторія МИКИТАСЬ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від "21" червня 2023 року № 11

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

 Вікторія СВТУШЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Психологія бізнесу” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр (назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня) спеціальності (напряму) 051 Економіка спеціалізації бізнес-економіка.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою даної дисципліни є сформувати системні уявлення про психологічні закономірності та особливості діяльності й особистості бізнесмена/підприємця як суб'єктів економічних відносин.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Психологія бізнесу» для здобувачів вищої освіти спрямована на формування загальних та фахових компетентностей, а саме:

- Загальних компетентностей:

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

- Фахових компетентностей:

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин: 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни «Психологія бізнесу»	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-
Семестр	
7-й	-
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
22 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
66 год.	год.
Індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 20. Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади вивчення психології бізнесу

Тема 1. Психологія бізнесу як міждисциплінарна наука. Психологія бізнесу як науково-прикладна галузь. Аналіз категорій «підприємець», «бізнесмен», «менеджер». Зв'язок між поняттями „управління”, „підприємництво”, „бізнес”. Перспективи розвитку науки. Проблема методу та методології психології бізнесу. Основні та специфічні принципи науки. Характеристика основних методів психології бізнесу. Методика використання методів групової роботи і вирішення

групових завдань (мозковий штурм, метод синектики, метод соціально-психологічного тренінгу).

Тема 2. Бізнес та підприємництво як діяльність. Психологічні аспекти аналізу бізнесу як діяльності. Основні психологічні підходи до дослідження феномену підприємницької діяльності. Психологічні моделі підприємницької поведінки. Поведінковий підхід до аналізу підприємницької діяльності. Когнітивний підхід до аналізу підприємницької діяльності. Особистісний підхід до аналізу підприємницької діяльності.

Тема 3. Характеристика психологічних ознак підприємництва. Поняття про підприємницьку активність, її рівні та види. Ризик, його види і функції. Ситуації невизначеності та ризику. Лідерство і процес міжособистісної взаємодії. Теорії походження лідерства. Творчість або інноваційна поведінка. Типологія підприємців за їх ставленням до інновацій. Основні рекомендації відносно підвищення креативних здібностей підприємців.

Тема 4. Підприємництво як особливий тип поведінки. Психологічні бар'єри, що стають на шляху до підприємництва. Особливості прийняття рішень в бізнесі. Основні евристики як спеціальні стратегії прийняття рішень у підприємстві та бізнесі. Основні помилки, які виникають при прийнятті рішень у бізнесі.

Тема 5. Проблема особистості в бізнесі. Особистість як центральна постать підприємницького процесу. Типологія підприємців і бізнесменів. Психологічні відмінності між підприємцем і бізнесменом.

Тема 6. Психологія ділового спілкування у підприємстві та бізнесі. Поняття спілкування в соціально-психологічному вимірі. Структура ділового спілкування. Етико-психологічні принципи ділової взаємодії.

Змістовий модуль 2. Прикладні проблеми психології бізнесу.

Тема 7. Специфіка ведення бізнесу у підприємницькій організації. Види організацій за кількісним критерієм: малі, середні, великі та їх характеристики. Класифікація організацій за якісними критеріями криза управлінської свідомості як наслідок зміни організаційної структури. Соціально-психологічне середовище організації.

Тема 8. Психологічна сутність підприємницької діяльності. Психологічні особливості підприємницької діяльності. Система психодіагностичних методик для вивчення психологічних особливостей підприємницької діяльності. Комплекс активних методів і форм психологічної підготовки підприємців до підвищення ефективності підприємницької діяльності.

Тема 9. Психологічні особливості рекламної політики. Традиційні та нетрадиційні погляди на сутність реклами, види реклами. Моделі психіки людини та їх використання при створенні реклами. Особливості впливу реклами на споживача. Використання образу-носія в рекламі.

Тема 10. Психологічні особливості роботи в команді. Поняття «команди» в психологічній науці. Психологічний аналіз змісту та суттєвих характеристик конкурентоздатної команди. Аналіз комплексу методик для вивчення

особливостей конкурентоздатної команди. Система тренінгових занять для формування конкурентоздатної команди.

Тема 11. Психологічна допомога суб'єктам бізнесу. Стрес у бізнесі і стратегії його подолання. Діагностика професійної придатності та психологічних проблем особистості в бізнесі. Проблема професійної придатності до підприємницької діяльності. Діагностика професійної придатності. Психологічне консультування як вид психологічної допомоги суб'єктам бізнесу. Коучинг як вид психологічної допомоги.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Назва												
Тема 1	12	4	2			6						
Тема 2	12	4	2			6						
Тема 3	10	2	2			6						
Тема 4	10	2	2			6						
Тема 5	10	2	2			6						
Тема 6	10	2	2			6						
Разом за розділом 1	64	16	12			36						
Розділ 2. Назва												
Тема 7	12	4	2			6						
Тема 8	10	2	2			6						
Тема 9	10	2	2			6						
Тема 10	12	4	2			6						
Тема 11	12	4	2			6						
Разом за розділом 2	56	16	10			30						
Усього годин	120	32	22			66						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Характеристика рівнів підприємницької активності.	2
2	Ризик та його сутність.	2
3	Аналіз лідерства з позиції підприємництва та із психологічного боку.	2
4	Інновація як творчий компонент в структурі особистості.	2
5	Соціально-психологічні особливості сучасного бізнесмена	2
6	Особливості прийняття рішень в бізнесі	2
7	Конфлікт: його види, функції, стадії протікання. «Дерево» конфлікту як процесу.	2
8	Характер, причини та способи розв'язання конфліктних ситуацій у виробничих колективах.	2
9	Кадрова політика і кадрове планування.	2
10	Формування підприємницьких груп.	2
11	Активне соціально-психологічне навчання працівників.	2
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Поведінковий підхід до аналізу підприємницької діяльності.	2	
2	Когнітивний підхід до аналізу підприємницької діяльності.	4	
3	Взаємовідносини суб'єктів бізнесу: конкуренція і партнерство, довіра і недовіра.	4	
4	Психологічний аналіз складових феномена підприємництва	4	
5	Споживча поведінка як результат і фактор бізнес-діяльності	4	
6	Прикладні психологічні інструменти для успішного бізнесу	4	
7	Причини ділових та міжособистісних конфліктів.	4	
8	Моделі прогнозування і розв'язання конфліктних ситуацій.	4	
9	Психологічні основи успішної бізнес діяльності.	4	
10	Психологія ефективних продажів.	4	
11	Психологічні аспекти проблеми соціальної відповідальності та етики бізнесу.	6	
12	Професійна підтримка підприємницьких кадрів.	6	
13	Психологічні особливості формування сприятливого психологічного клімату в підприємницькій організації.	6	
14	Кризи особистості та організаційні кризи в компанії	6	
15	Соціально-психологічні особливості бізнесу в Україні та зарубіжних країнах	4	
	Разом	66	

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу	16	
2	Поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації, опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей	18	

3	Підготовка до виступу на семінарських заняттях	16	
4	Підготовка та оформлення схем, таблиць, графіків, діаграм, медіа-презентацій тощо	4	
5	Опрацювання творчих самостійних завдань	7	
6	Систематизація вивченого матеріалу перед заліком	4	
	Разом	66	

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

7. Методи навчання

При викладанні курсу «Психологія бізнесу» використовуються загальнонаукові методи пізнання: аналіз, синтез, узагальнення, метод наукової абстракції тощо. Важливу роль в характеристиці сучасного бізнес-середовища відграють дослідження інституційного аналізу.

При викладанні курсу «Психологія бізнесу» використовуються наступні методи навчання: проблемно-орієнтоване навчання, студентсько-центроване навчання, самонавчання, навчання через вирішення практичних завдань та виконання індивідуальних творчих робіт. Викладання та навчання включає: лекційні і практичні заняття, проблемний виклад навчального матеріалу, пояснювально-ілюстративні, репродуктивні методи, бесіда, дискусія, частково-пошуковий і дослідницький методи, самостійне навчання, індивідуальні консультації.

8. Методи контролю

Під час вивчення дисципліни «Психологія бізнесу» застосовуються наступні методи оцінювання знань:

- поточний контроль здійснюється на практичних заняттях під час рішення задач, розв'язання практичних завдань, ситуацій та кейсів, під час усних відповідей студентів, обговорення доповідей;
- проміжний контроль здійснюється через усне та письмове опитування, доповіді, творчі роботи, есе, проведення колоквиумів.
- підсумковий контроль проводиться за допомогою проведення заліку

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Критерії оцінювання участі у семінарських заняттях:

- активна участь у дискусії;
- ґрунтовність і повнота відповідей на запитання;
- обсяг і якість аргументації, що застосовується при відповіді на запитання (використання довідкової інформації).

Критерії оцінювання самостійної і контрольної творчої роботи:

- відповідність темі завдання;
- уміння підібрати наукову літературу по темі;
- обсяг і якість використаних джерел інформації;
- інформаційна насиченість, новизна, оригінальність викладу питань;
- простота і дохідливість викладу;

- структурна організованість, логічність, граматична правильність і стилістична виразність;

- переконливість, аргументованість, практична значущість і теоретична обґрунтованість пропозицій і висновків;

- коректність виконання завдання;

- наявність презентаційних матеріалів.

Критерії оцінювання залікової роботи:

- ґрунтовність і повнота відповідей на запитання;

- обсяг і якість аргументації, що застосовується при відповіді на запитання (наведення прикладів, довідкова інформація).

Результати складання заліку оцінюються за шкалою балів, еквівалентною чотирибальній шкалі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінка, еквівалентна «відмінно», виставляється, якщо студент виявив всебічно системні та глибокі знання, в повному обсязі твердо засвоїв весь програмний матеріал, вичерпно та послідовно дав відповіді на всі питання екзаменаційного білета, тісно пов'язує теорію з практикою, показує знання літератури, вміння самостійно аналізувати та тлумачити економічні норми та поняття і застосовувати їх при вирішенні завдань, правильно аргументує висновки, вміє самостійно узагальнювати матеріал і логічно його викладати, не допускаючи помилок.

Оцінка, еквівалентна «добре», виставляється, якщо студент твердо знає програмний матеріал, має навички аналізу та тлумачення економічних норм та понять, логічно відповідає на поставлені питання, не допускає суттєвих помилок.

Оцінка, еквівалентна «задовільно», виставляється, якщо студент засвоїв основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді та формулювання понять, порушує послідовність у викладенні програмного матеріалу, має прогалини в знаннях.

Оцінка, еквівалентна «незадовільно», виставляється, якщо студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє навичками застосування економічних норм, які забезпечували б вирішення професійних завдань.

Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів, набраних студентом за роботу протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного і проміжного контролю) та за результатами підсумкового контролю (заліку), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

1. Бутко М.П., Неживенко А.П., Пепа Т.В. Економічна психологія. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 232 с.
2. Гусєва О.Ю. Психологія підприємництва та бізнесу: навчальний посібник. / Гусєва О.Ю., Легомінова С.В., Воскобоева О.В., Ромащенко О.С., Хлевицька Т.Б. – Київ: Державний університет телекомунікацій, 2019. – 257 с.
3. Ложкін Г.В. Економічна психологія: навч. посіб. / Г. В. Ложкін, В.В. Спасенніков, В. Л. Комаровська. – К. : Професіонал, 2004. - 302 с.
4. Основи економічної психології: курс лекцій / Т. В. Кузнецова ; Міжрегіональна Акад. упр. персоналом. - К. : МАУП, 2006. - 140 с.
5. Пачковський Ю.Ф. Психологія підприємництва. Навчальний посібник / Пачковський Ю.Ф. – К.: Каравела, 2017. – 416 с.
6. Підприємництво та бізнес-культура: підручник / [Л.О. Лігоненко, Г.Л. Піратовський, І.В. Молоштан та ін.]; за заг. ред. Л.О. Лігоненко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – Київ: КНТЕУ, 2011. – 507 с.

Допоміжна література

1. Гальчинський А. С. Віртуальне в економіці. Економічна теорія. 2010. № 2. С. 23-34.
2. Данчева О. В., Швалб Ю. М. Практична психологія в економіці та бізнесі. / О. Данчева, Ю. Швалб / – К.: Лібра, 1999. – 270с.
3. Кліменко О. М., Мащенко М.А. Соціальна економіка : навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2013. 148 с.
4. Соціальна економіка : навчальний посібник / Г.В. Назарова, С.Ю. Гончарова, Ю.В. Сотникова, Н.В. Аграмакова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.
5. Тарасевич В. М. Політична економія: широкий сенс і предметний простір. Економічна теорія. 2012. №1. С. 21-34.
6. Як стати успішним підприємцем. Практичні поради для тих, хто розпочинає справу (від «А» до «Я») / Інтерна Бондар, Олександр Ягольник. – К. : Корпорація, 2004. – 120с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Інститут економіки і прогнозування НАН України. URL: <http://www.ief.org.ua>
2. Міжнародна Організація Праці (МОП). www.ilo.org.
3. Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: <http://www.icps.kiev.ua>
4. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

5. Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://hdr.undp.org>.
6. Офіційний портал Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua>.
8. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org.ua>.
9. Eurostat. European statistics. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat>
10. World Development Reports. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication>